

Фещенко Ольга Михайлівна,
*к.т.н., доцент кафедри економіки підприємств
Дніпропетровської державної фінансової академії;*
Ільченко Вікторія Миколаївна,
ст. викладач кафедри економіки підприємств Дніпропетровської державної фінансової академії

УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АПК НА ЕКСПОРТНИХ РИНКАХ

Висвітлено результати досліджень з питань управління потенціалом інноваційного розвитку АПК на експортних ринках. Досліджено й проаналізовано напрями формування стратегії управління потенціалом інноваційного розвитку підприємств, орієнтованих на зовнішні ринки. Обґрунтовано критерії результативності використання потенціалу інноваційного розвитку національного господарства.

Ключові слова: інноваційний потенціал, інноваційна модель, потенціал інноваційного розвитку, експортні ринки.

Постановка проблеми. Проблема управління потенціалом суб'єктів господарювання посідає важливе місце серед актуальних проблем економічної науки. Зацікавленість нею повинна виникати на різних рівнях управління.

Недостатня ємність внутрішнього продовольчого ринку змушує підприємства АПК здійснювати пошук каналів збуту своєї продукції на світових маркетингових сегментах, для яких притаманний високий рівень конкуренції. На сьогодні в умовах активного розвитку ринків альтернативним варіантом завоювання Україною конкурентоспроможного місця на світовій арені є удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу. Це можливо завдяки надзвичайно сприятливим природним умовам та умовам економічного середовища для розвитку сільського господарства.

Останніми роками значними темпами розвиваються підприємства, що займаються виготовленням засобів виробництва, хімічних добрив, комбикормів. У нових економічних умовах господарювання вони мають значний потенціал щодо здійснення експортно-імпорتنих операцій.

Саме тому сьогодні проблеми пошуку науково обґрунтованих механізмів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу, управління потенціалом інноваційного розвитку підприємств АПК, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції, дослідження нових шляхів виходу українських підприємств на зовнішній ринок, захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції є досить актуальними.

Продукція вітчизняних підприємств за багатьма критеріями не відповідає вимогам світового ринку, що перешкоджає утвердженню сталих конкурентних переваг. Відсутність достатнього досвіду та налагоджених підприємницьких зв'язків призводить до значних економічних втрат на зовнішніх ринках. Крім того, підприємства не мають оперативної інформації щодо кон'юнктури цільових глобальних маркетингових ніш та довгострокових прогнозів. Ці та інші проблеми призводять до того, що обсяги стратегічної продукції експортоорієнтованих галузей недостатні для забезпечення ефекту масштабу та формування ресурсів для успішного глобального позиціонування [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблем управління потенціалом інноваційного розвитку підприємств АПК на експортних ринках, розвитку

експортної діяльності, удосконалення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств знайшли відображення в наукових працях багатьох вчених, зокрема, В. Борисової [2], М. Вачевського [3], М. Густинського [4], Н. Коровайченка [6], Є. Науменко [7], О. Поповича [8], П. Саблука [9], Ю. Стельмашук [10], О. Фетюхіної [11], О. Школьного [12]. Однак вони розглянули лише окремі аспекти даного питання.

Метою роботи є висвітлення результатів досліджень з питань управління потенціалом інноваційного розвитку АПК на експортних ринках та обґрунтування критеріїв результативності використання потенціалу інноваційного розвитку національного господарства.

Виклад основного матеріалу. В Україні інноваційна активність підприємств, у тому числі в базових галузях народного господарства, є вкрай недостатньою. Це стосується малих підприємств, які не мають коштів і наукових кадрів на реалізацію найменших інноваційних проектів. У той самий час у світовій практиці вони є найактивнішими інноваторами [8].

Особливо відстає в інноваційному відношенні розвиток аграрної сфери економіки. При цьому слід відмітити, що для вирішення глобальних проблем світовий ринок продукції сільського господарства та продуктів харчування потребує ефективного залучення аграрного потенціалу України. Зміна соціально-економічних умов функціонування АПК в різних регіонах національної економіки вимагає перегляду основних показників ефективності управління потенціалом підприємств, методів його інноваційного розвитку в бік посилення їх практичної орієнтованості на: пошук ідей, які є фундаментом для інновацій; організацію інноваційного процесу; процес просування і реалізації інновацій на ринку агропромислової продукції.

Основними факторами, які визначають пріоритетну важливість інноваційного реформування і розвитку сільського господарства і сільських територій в системі національного господарства України, є [1, 2, 9]:

– зростання значення сільськогосподарської галузі на тлі світової економічної кризи, яке базується на тому, що: по-перше, у кризу лише сільське господарство дає позитивну динаміку виробництва; по-друге, сільське господарство – економікоутворювальна галузь; по-третє, сільськогосподарська галузь – стратегічно важлива для забезпечення незалежності та життєздатності країни; по-четверте, зростає потенціал інвестиційної привабливості сільськогосподарської галузі;

– найкраще у світі забезпечення сільського господарства відновлюваними природними та кліматичними ресурсами, що підтверджується найвищим відсотком родючих сільськогосподарських земель і найсприятливішими кліматичними умовами для сільськогосподарської діяльності.

За наявності такого потенціалу Україна має можливість досягати кращих у світі показників собівартості та якості сільськогосподарської продукції. При оволодінні ресурсозберігаючими технологіями інвестиції в сільське господарство можуть давати значний економічний ефект.

Важливим фактором пріоритетності реформування і розвитку сільського господарства є те, що Україна має сприятливі можливості для розвитку стосунків із зовнішнім аграрним ринком: світ знає Україну як державу з великим аграрним потенціалом; Україна знаходиться в безпосередній близькості до високорозвинених країн Європейського Союзу та до вузла світових торговельних шляхів (Середземного моря), має вихід до Чорного моря з діючими портами; Україна інтегрується і буде поглиблювати інтеграцію у світову економіку (країна вступила в 2008 році до Світової організації торгівлі, з 2011 року набирають чинності правила вільної торгівлі – з'являється можливість продавати свою продукцію в Європу (за умови, якщо вона

якісна); Україна має потенціал різкого нарощування експорту.

На даному етапі суспільного розвитку одним з головних засобів забезпечення конкурентоспроможності національної аграрної економіки і окремих підприємств є інноваційна діяльність – один з головних інструментів в оздоровленні економічного, екологічного і соціального середовища. Її ефективність доведена досвідом економічно розвинених країн, і вона є безальтернативною для України. Таким чином, при переході на інноваційну модель розвитку сільське господарство має всі шанси стати впливовим фактором у перетворенні України у провідного експортера світового ринку сільськогосподарської продукції та гарантом економічної незалежності України у світовій спільноті.

Об'єктивна необхідність пріоритетності переведення аграрної економіки на інноваційну модель розвитку пов'язана з певними орієнтирами [10].

Першим орієнтиром інноваційного розвитку є те, що сільськогосподарська галузь має довгостроковий стабільний запит на суттєве нарощування обсягів виробництва. Це пов'язано з обмеженістю можливостей для екстенсивного розвитку сільського господарства і негативно стимулюючими екологічними тенденціями:

- відсутність можливості розширення земельних площ, сприятливих для ведення;
- сільськогосподарського виробництва (у першу чергу ті, що мають родючі ґрунти);
- зростання плати за землю;
- зменшення родючості та деградація ґрунтів унаслідок інтенсифікації їх використання;
- драматичні для сільського господарства непрогнозовані зміни клімату (пов'язані з накопиченням в атмосфері парникових газів) та зростання ризиків сільськогосподарського виробництва.

Другий орієнтир інноваційного розвитку пов'язаний з тим, що розвиток сільського господарства можливий лише шляхом застосування технологій, які забезпечують зростання продуктивності виробництва при гармонійних діях по відношенню до екосистеми. Екологічний фактор стає все більш домінуючим у сільськогосподарському виробництві. Причини цього полягають в зростаючому дефіциті енергоресурсів, в стійкому зростанні цін на засоби матеріально-технічного та енергетичного забезпечення сільськогосподарського виробництва. Вони базуються на: зменшенні доступних світових запасів енергоносіїв і зростанні цін на них; світовому зростанні цін на паливно-мастильні матеріали; зростанні цін на продукцію енергоємних галузей, що беруть участь у матеріально-технічному забезпеченні сільськогосподарського виробництва.

Третій орієнтир інноваційного розвитку виходить з безальтернативності переходу на енерго- та ресурсозберігаючі агротехнології, у зв'язку з об'єктивною обмеженістю можливостей істотного підвищення цін на сільгосппродукцію та продукти харчування.

Четвертий орієнтир інноваційного розвитку спрямований на забезпечення позитивної рентабельності сільгосппродукції в умовах існуючих обмежень на зростання цін, можливо, лише за рахунок зниження собівартості сільськогосподарського виробництва. Необхідність зниження собівартості продукції обумовлює важливість економічних критеріїв при розробленні та впровадженні нових технологій та потребує системної оптимізації всіх складових сільськогосподарського виробництва.

П'ятий орієнтир інноваційного розвитку – виробництво якісної продукції та неухильне підвищення стандартів якості, оскільки якість все більше стає економічною категорією. Стійке зростання значення якості сільгосппродукції та продуктів харчування пов'язане із: зростанням у світі вимог до якості всіх видів

сільськогосподарської продукції; зростанням у світі платоспроможного попиту на екологічно безпечні та якісні продукти харчування.

Необхідність переходу аграрної економіки України до інноваційної моделі розвитку обумовлена вичерпанням джерел посткризового зростання, уповільненим темпом інвестування нового устаткування і знань, загостренням проблем збереження науково-технічного потенціалу. Формування національної аграрної інноваційної системи в Україні характеризується низьким рівнем інтеграції науки і матеріального виробництва.

Вважається, що для отримання економічного ефекту від інновацій співвідношення між витратами на трьох головних стадіях (фундаментальні дослідження – дослідно-конструкторські розробки – промислове освоєння) повинно становити 1:10:100, тобто витрати на реалізацію інноваційного проекту мають бути в 100 разів вищі за отримання результату фундаментальних досліджень. Сьогодні ж високотехнологічні та наукоємні виробництва, мають найменші фінансові ресурси для впровадження інновацій [8].

Характерними особливостями показників інноваційного рівня розвитку національного господарства є визначення: структури витрат на НДДКР у розрізі часових перспектив; структури кадрового та інтелектуального потенціалу; перспективної потреби суспільно-економічної системи в інноваційній діяльності; відповідності інноваційного потенціалу інноваційним потребам суспільно-економічної системи; перспективи суспільно-економічної системи в подальшому зростанні об'єктів інноваційної діяльності; конкурентних переваг суспільно-економічної системи держави та закріплення її позицій у світовій спільності [4].

Тому для порівняння різних суспільно-економічних систем одного ієрархічного рівня за рівнем інноваційного розвитку М.В. Густинський [4] пропонує визначати інтегральний індекс інноваційного розвитку (країни, галузі, регіону, підприємства) на основі визначення індексів техніко-технологічного, економічного, соціального, екологічного і організаційного розвитку. Для визначення індексів техніко-технологічного, економічного, соціального, екологічного і організаційного розвитку запропонована система показників на рівні підприємства, галузі та держави. Але кількість показників у такій системі може змінюватися залежно від цілей, які планується досягти в результаті дослідження рівня інноваційного розвитку суспільно-економічної системи.

Враховуючи, що на сучасному етапі суспільно-економічного розвитку конкуренція за ресурси поступила конкуренції за споживача, М.В. Густинський доводить, що інновація є основою конкуренції і умовою конкурентоспроможності національного господарства як соціально-економічної системи. Встановивши чіткі взаємозв'язки між конкурентоспроможністю, конкурентостійкістю соціально-економічної системи та її інноваційним розвитком вважається обґрунтованим оцінювати через зазначені категорії результативність використання потенціалу інноваційного розвитку національного господарства [4]:

$$PP_{ip} = \frac{\Phi K_{зд} \cdot \Phi K_{сп} \cdot \Phi K_{ст}}{HK_{зд} \cdot HK_{сп} \cdot HK_{ст}}, \quad (1)$$

де PP_{ip} – результативність використання потенціалу інноваційного розвитку соціально-економічної системи; $\Phi K_{зд}$, $HK_{зд}$ – фактичний та нормативний коефіцієнт конкурентоспроможності соціально-економічної системи в певний період часу; $\Phi K_{сп}$, $HK_{сп}$ – фактичний та нормативний коефіцієнт конкурентоспроможності соціально-економічної системи в певний період часу; $\Phi K_{ст}$, $HK_{ст}$ – фактичний та нормативний коефіцієнт конкурентостійкості соціально-економічної системи в певний період часу.

Зростання інтересу практиків і вчених до проблеми оцінки ефективності експортної діяльності пояснюється винятковим значенням зовнішньоекономічної сфери у вирішенні соціальних, економічних та політичних проблем. У зв'язку з цим важливо сформулювати чіткі критерії ефективності експортних операцій, що здійснюються аграрними підприємствами.

Поглиблення економічної глобалізації зумовлює необхідність розширення масштабів діяльності підприємств аграрної сфери, спонукаючи їх до виходу за межі вітчизняного ринку і поширення впливу на стратегічні експортні ринки. Виробники продукції рослинного походження збільшують експорт товарів вищими темпами порівняно з постачальниками продукції тваринництва (табл. 1). Проте конкурентні позиції виробників продукції тваринництва мають суттєве значення, оскільки й експорт може бути проявом технологічного прогресу. Прогнози експертів свідчать про більш високі темпи зростання цін на продукти з високою доданою вартістю. Рівень розвитку експортного потенціалу, на думку Н. Коровайченко, можна відобразити за допомогою таких індикаторів: сальдо торгового балансу, товарна та географічна структура експорту, індекси диверсифікованості та показники концентрації експорту, наукоємність продукції експорту, унікальність спеціалізації, спроможність підтримки конкурентоспроможності товарів, здатність оперативно пристосовуватися до зміни кон'юнктури цільових глобальних ринків, виконання договірних зобов'язань [6].

Необхідність формування ефективних глобальних ланцюгів постачання агропродовольчої продукції зумовлює потребу життєздатного розвитку глобальних природних ресурсів. Нині спостерігається збільшення попиту на безпечні продовольчі товари і продовольство, вироблене з урахуванням вимог екологічного підприємництва. Високими темпами зростає попит на органічне продовольство, вироблене без застосування іонізуючого опромінення, штучних добрив та хімічних засобів захисту рослин та тварин. Додаткові конкурентні переваги надають підприємствам функціональні харчові продукти, які забезпечують додаткову користь для здоров'я споживачів [11]. Урахування довгострокових змін світової кон'юнктури є передумовою формування сталих глобальних конкурентних переваг.

Індикаторами зовнішньої системи управління є система показників, на які окреме підприємство не спроможне вплинути. Проте вони визначають їх конкурентні позиції. Дослідження ефективності управління діяльністю підприємств АПК на експортних ринках мають важливе значення, оскільки це ідентифікує резерви зміцнення конкурентних переваг, можливості економічного зростання, а також маркетингового позиціонування. Глобальні конкурентні переваги значно визначаються ефективністю форм залучення підприємств до експортної діяльності.

У формуванні стратегії конкуренції важливе значення відіграють коротко- та довготермінові прогнози, які можуть бути основою прийняття управлінських рішень у ЗЕД та розроблення маркетингових стратегій. Успішні регуляторні механізми формування експортного потенціалу сприяють протидії світовим конкурентам. Останні прагнуть закріпити свої економічні позиції щодо продукції тваринного походження (табл. 1).

Також слід відзначити більш високі темпи росту імпорту порівняно з експортом щодо готових харчових продуктів, що свідчить про необхідність інноваційного розвитку вітчизняних підприємств переробної промисловості та потребу у формуванні програм стимулювання експортоорієнтованого виробництва.

Концептуалізація процесу експорту пов'язана з параметрами зовнішньої та внутрішньої систем управління. Остання повинна орієнтуватися на сукупності показників, на які підприємство може мати безпосередній вплив.

Таблиця 1 – Товарна структура зовнішньої торгівлі України з окремих видів продукції за 6 місяців 2011 року, [5]

Код і назва товарів	Експорт			Імпорт		
	Обсяг, тис. дол. США	У % до I півріччя 2010 р.	У % до загального обсягу	Обсяг, тис. дол. США	У % до I півріччя 2010 р.	У % до загального обсягу
Усього	32843308,4	142,5	100,0	38352940,1	150,8	100,0
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	450041,4	119,1	1,4	448157,4	80,6	1,2
01 живі тварини	3622,3	405,6	0,0	37212,7	120,7	0,1
02 м'ясо та харчові субпродукти	95696,8	189,7	0,3	111174,8	58,6	0,3
03 риба і ракоподібні	11044,0	85,2	0,0	234236,1	84,1	0,6
04 молоко та молочні продукти, яйця; мед	336846,5	108,8	1,0	60380,7	116,9	0,2
05 інші продукти тваринного походження	2831,7	71,7	0,0	5153,1	92,5	0,0
II. Продукти рослинного походження	2280484,6	146,7	6,9	1029688,5	121,2	2,7
06 живі рослини та продукти квітництва	790,5	57,4	0,0	59151,2	169,0	0,2
07 овочі, коренеплоди	54610,6	156,1	0,2	102930,4	104,5	0,3
08 їстівні плоди і горіхи; citrusові	72866,6	87,7	0,2	338167,7	92,7	0,9
09 кава, чай, прянощі	5755,8	152,7	0,0	127836,8	128,7	0,3
10 зернові культури	1478816,4	130,7	4,5	163657,0	146,0	0,4
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	59773,1	149,9	0,2	28482,9	299,6	0,1
12 насіння і плоди олійних культур	606098,4	234,3	1,8	192456,1	171,0	0,5
13 шелак природний	345,3	54,4	0,0	16468,9	94,2	0,0
14 інші продукти рослинного походження	1427,9	114,0	0,0	537,4	155,9	0,0
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	1888112,8	159,5	5,7	255380,4	138,8	0,7
IV. Готові харчові продукти	1380398,3	122,2	4,2	1315096,3	121,1	3,4
16 продукти з м'яса, риби	19897,5	88,4	0,1	51503,3	136,3	0,1
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	116271,7	128,6	0,4	91174,4	77,9	0,2
18 какао та продукти з нього	267963,8	111,4	0,8	206334,5	129,3	0,5
19 готові продукти із зерна	144483,7	130,5	0,4	74762,9	152,3	0,2
20 продукти переробки овочів, плодів	120616,0	142,5	0,4	132228,3	149,5	0,3
21 різні харчові продукти	74084,9	133,4	0,2	273972,7	139,8	0,7
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	179948,5	84,8	0,5	167402,0	162,8	0,4
23 залишки і відходи харчової промисловості	356310,7	162,0	1,1	108061,7	113,0	0,3
24 тютюн	100821,7	107,7	0,3	209656,4	87,7	0,5

Тому, як вважає Є. Науменко, стратегія управління стійким розвитком діяльності підприємства, орієнтованої на зовнішні ринки, повинна вирішувати такі завдання [7]:

- забезпечення оптимального розподілу наявних засобів та досягнення на цій основі позитивного ефекту;
- відкриття нових можливостей для сталого розвитку;
- зростання сукупної ефективності управління;
- поєднання стратегічного й тактичного планування діяльності підприємств на зовнішньому ринку;
- застосування ефективних засобів впливу на процес розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств;
- урахування чинників ризику у зовнішньоекономічній діяльності;
- створення ефективної системи управління знаннями у зовнішньоекономічній

сфері.

Ефективний захист вітчизняних товаровиробників є передумовою нарощування експортного потенціалу. Значна роль у зовнішньоекономічній політиці відводиться боротьбі за стратегічні ресурси, кінцевою метою якої є не лише отримання права на їх використання, а й встановлення перешкод для доступу до них конкурентів. Для ефективного управління діяльністю підприємств АПК на експортних ринках слід віднести такі критерії: показники динаміки експорту (у натуральному та вартісному вимірах), якості експортованої продукції та послуг, масштабів експорту (питома частка експортованої продукції у обсягах продажу, темпи зростання експорту порівняно з реалізацією продукції за іншими каналами продажу; питома частка постачання продукції підприємств та організацій на окремих стратегічних експортних ринках, питома частка постачання продукції на нові експортні ринки); прибутковості ЗЕД (частка прибутків підприємства, отриманих на експортному ринку, стосовно сукупного обсягу прибутку), рентабельності прямих іноземних інвестицій; параметри стратегічних ресурсів експортоорієнтованих галузей.

Висновки та перспективи подальших розробок. Таким чином, можемо зазначити:

1. Пріоритетною важливістю інноваційного реформування і розвитку підприємств АПК є: зростаюче значення сільськогосподарської галузі на тлі світової економічної кризи; найкраще у світі забезпечення сільського господарства відновлюваними природними та кліматичними ресурсами; сприятливі можливості для розвитку відносин із зовнішнім аграрним ринком.

2. Одним з головних засобів інноваційного забезпечення конкурентоспроможності сільських територій, національної аграрної економіки і окремих підприємств є раціональне використання природного ресурсного потенціалу, оздоровлення економічного, екологічного і соціального середовища. При переході на інноваційну модель розвитку сільське господарство має всі шанси стати впливовим фактором у перетворенні України у провідного експортера світового ринку сільськогосподарської продукції та гарантом економічної незалежності України у світовій спільноті.

3. Орієнтирами пріоритетності переведення аграрної економіки сільських територій на інноваційну модель розвитку є: довгостроковий стабільний запит на суттєве нарощування обсягів виробництва; можливість розвитку сільського господарства лише шляхом застосування технологій, які забезпечують зростання продуктивності виробництва, безальтернативність переходу на енерго- та ресурсозберігаючі агротехнології; забезпечення позитивної рентабельності сільгосппродукції; виробництво якісної продукції та неухильне підвищення стандартів якості.

4. Слід відмітити, що в умовах економічної глобалізації спостерігається розширення масштабів діяльності підприємств аграрної сфери, залучених до експортної діяльності. Зміцненню конкурентних позицій вітчизняних підприємств АПК можуть сприяти ефективні регуляторні механізми формування експортного потенціалу [12]. Серед індикаторів ефективності управління діяльністю підприємств АПК на експортних ринках відзначаються показники динаміки експорту, якості експортованої продукції та послуг, масштабів експорту; прибутковості ЗЕД; рентабельності прямих іноземних інвестицій; економічні характеристики стратегічних ресурсів експортоорієнтованих галузей та характеристики окремих ланок глобальних ланцюгів постачання агропродовольчої продукції.

Результати проведеного наукового дослідження можуть бути покладені в основу подальшого удосконалення системи управління потенціалом інноваційного розвитку та розроблення критеріїв результативності використання потенціалу інноваційного розвитку.

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку : інформаційно-аналітичний збірник / за ред. П. Т. Саблука та ін. – К. : ІАЕ, 2002. – Вип. 5 – 647 с.
2. Борисова В.А. Регулювання процесу відтворення природного ресурсного потенціалу АПК / В.А. Борисова // Економіка АПК. – 2002. – №11. – С. 133-137.
3. Вачевський М. Суть і принципи маркетингу в діяльності підприємства / М. Вачевський // Економіка України. – 2003. – №12. – С. 34-40.
4. Густинський М.В. Методичні засади оцінки ефективності інноваційної діяльності у галузях національного господарства [Електронний ресурс] / М.В. Густинський. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/PORTAL/chem_biol/nppdaa/econ/.../088.pdf.
5. Зовнішня торгівля України товарами за 2011 рік. Експрес-випуск. – К. : Держкомстат України, 2011. – 22 с.
6. Коровайченко Н.Ю. Оптимізація поняття «експортний потенціал країни» з метою удосконалення підходів до його оцінки / Н.Ю. Коровайченко // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2004. – №5-6 (17). – С. 75-78.
7. Науменко Е. Формирование стратегии управления устойчивым развитием внешнеэкономической деятельности предприятия / Е. Науменко // Международная экономика. – 2008. – №7. – С. 45-47.
8. Попович О.С. Науково-технологічна та інноваційна політика: основні механізми формування і реалізації / О.С. Попович. – К. : Фенікс, 2005. – 248 с.
9. Саблук П.Т. Підвищення ролі аграрної економічної науки у формуванні та реалізації аграрної політики в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2001. – №3. – С. 3-10.
10. Стельмащук Ю.А. Інноваційне забезпечення сталого розвитку природного потенціалу сільських територій / Ю.А.Стельмащук // Сталий розвиток економіки. – 2011. – №1. – С. 135-140.
11. Фетюхина О.Н. Маркетинговые стратегии неценовой конкуренции в глобальной цепи поставок продукции АПК / О.Н. Фетюхина // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2009. – №2. – С. 58-61.
12. Школьний О.О. Критерії ефективності управління діяльністю підприємств АПК на экспортних ринках / О.О. Школьний // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2009. – №2 (43). – С. 31-35.

О.М. Фещенко, В.Н. Ильченко
Управление потенциалом инновационного развития предприятий АПК на экспортных рынках

Раскрыты результаты исследований по вопросам управления потенциалом инновационного развития предприятий АПК на экспортных рынках. Исследованы и проанализированы направления формирования стратегии управления потенциалом инновационного развития предприятий, ориентированных на внешние рынки. Обоснованы критерии результативности использования потенциала инновационного развития национального хозяйства.

Ключевые слова: инновационный потенциал, инновационная модель, потенциал инновационного развития, экспортные рынки.

О.М. Feshchenko, V.N. Ilchenko
The management potential for the innovative development of the agricultural enterprises in the markets export

Deals with results of the management performance for agricultural enterprises related on export markets were highlighted. The main of management strategy formation to the foreign markets were investigated. The criteria of effectiveness of using of national economy innovative development are justified.

Keywords: innovative potential, innovative model, innovative development potential, export markets.

Отримано 04.11.2011 р.